

**Видання присвячене
115-й річниці Одеської національної академії харчових технологій
та 5-й річниці Навчально-наукового інституту прикладної економіки
та менеджменту імені Г. Е. Вейнштейна**

**АДАПТИВНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ
МІНЛИВОГО СВІТУ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеська національна академія харчових технологій
НАУКОВА ШКОЛА
«Забезпечення функціонування та розвитку системи економічної
безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності»

**АДАПТИВНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ
МІНЛИВОГО СВІТУ**

*Матеріали
наукового симпозиуму
з міжнародною участю
19 травня 2017 року*

За редакцією **О. І. Павлова**

Одеса
«Астропринт»
2017

A28 **Адаптивні** стратегії розвитку підприємств харчової промисловості в умовах мінливого світу : матеріали наукового симпозиуму з міжнародною участю (19 травня 2017 р., м. Одеса) / Наукова школа «Забезпечення функціонування та розвитку системи економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності» ; за ред. О. І. Павлова ; Одеська національна академія харчових технологій. — Одеса : Астропринт, 2017. — 232 с.
ISBN 978–966–927–252–2

У збірнику подано тексти доповідей учасників наукового симпозиуму, які представляють науково-дослідні установи, вищі навчальні заклади України та зарубіжних країн. У них обґрунтовано теоретичні та методологічні засади, інструменти, механізми та напрями стратегічного управління сталим та безпечним розвитком підприємств харчової промисловості в умовах мінливого середовища господарювання.

Видання розраховане на наукових співробітників, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, економістів, менеджерів, маркетингологів та інших фахівців галузі харчової промисловості.

УДК 338.439(063)

ISBN 978–966–927–252–2

© Одеська національна академія харчових технологій, 2017

Павлов О. І.
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО 11

Тематичний напрям 1
ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ
СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Андрєєва Н. М., Зіньковська Д. В.
Маркетингова діагностика експортного потенціалу підприємств агропродовольчої сфери як інструмент прийняття стратегічних рішень 13

Антоненко М. Н.
Новая политическая идеология эволюции предприятий АПК Беларуси 18

Дідух С. М.
Основні принципи і напрями розвитку агропродовольчої сфери України 23

Коваленко О. В.
Щодо стратегічних пріоритетів державної продовольчої політики в умовах сьогочасних викликів 26

Крисанов Д. Ф.
Теоретичні засади і прикладні аспекти формування європейської моделі харчової безпеки в аграрному секторі економіки України 30

Кулаковська Т. А.
Системний підхід до регулювання сталого та збалансованого розвитку агропродовольчої сфери України 47

Пармакли Д. М., Дудогло Т. Д.
Примеры графического метода исследований в экономике ... 52

Павлов О. І.

Стратегія інноваційного розвитку підприємства як інструмент його адаптації до мінливих умов господарювання 129

Савенко І. І.

Біопаливо як джерело зниження енергетичної залежності України 134

Стрікаленко Т. В., Ляпіна О. В., Берегова О. М.

Водна криза: технологічні інновації та перспективи їх впровадження 139

Терещенко С. І.

Інтелектуалізація систем менеджменту для забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства 144

Яблонська Н. В.

Проблеми підвищення ефективності функціонування виноробної галузі України 149

Тематичний напрям 7
ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Вербицька Г. Л.

Обґрунтування ефективності інвестиційних проектів підприємств харчової промисловості в умовах міжнародних економічних відносин 153

Дем'янишина О. А.

Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств харчової промисловості 157

Лагодієнко В. В.

Особливості інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності в харчовій промисловості 162

Петков О. І.

Інвестиційний клімат України: сучасний стан та перспективи 166

Стадницький Ю. І.

Підприємства харчової промисловості у матриці класифікації благ за чинниками розміщення виробництва . . . 170

Тематичний напрям 8
АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ІНТЕГРАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Антонюк О. П., Антонюк П. О.

Аналіз напрямів інтеграції харчових виробництв у світовий ринок 178

Великий П. П., Бочарова Е. В.

Обмен потребительскими благами между сельскими жителями и мигрантами 185

Гамма Т. М.

Організаційні аспекти формування системи управління інтегрованими системами безпеки в харчовій промисловості 190

Мініна В. О., Федорова Т. С.

Оцінка оптимальної структури капіталу МНП S. A. (ПАТ «Миронівський хлібопродукт») 193

Седікова І. О.

Напрями розвитку вертикально інтегрованих структур ринку зерна 197

Шешеловський М. І.

Перспективи розвитку агропромислової інтеграції 201

Юрченко Н. С.

Актуальні напрями підвищення ефективності виробництва і реалізації молока та молочної продукції України 203

Тематичний напрям 9
АДАПТИВНИЙ МЕХАНІЗМ СТИМУЛЮВАННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ В ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

Газуда Л. М., Газуда М. В.

Ґрунтово-кліматичні умови ведення сільського господарства регіону 206

Гуменюк А. В., Школенко О. Б.

Економічна ефективність розвитку екологічно чистої продукції в харчовій промисловості України 212

Іртищева І. О.	
Еколого-економічні проблеми використання води в харчовій промисловості	215
Мартинюк О. М.	
Адаптивний механізм екологізації інноваційної діяльності підприємств агропродовольчої сфери України: стратегічні та проблемні питання впровадження	218
Меглей В. І.	
Екологічні складові якості агропродовольчої продукції	222
Щурик М. В.	
Екологічні пріоритети підприємств харчової промисловості в агропромисловому комплексі	226

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Шановні друзі!

Проведення нашого наукового симпозиуму співпало у часі зі знаменними подіями — 115-ю річницею Одеської національної академії харчових технологій та п'ятиріччям з утворення Навчально-наукового інституту прикладної економіки та менеджменту імені Г. Е. Вейнштейна (ННІПЕтаМ) й наукової школи «Забезпечення функціонування та розвитку системи економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності».

За останні п'ять років в рамках тематики наукової школи підготовлено та захищено 4 докторських (2 було підготовлено на кафедрі економіки промисловості, а захищено на створеній на її базі кафедрі управління бізнесом; по 1 — на кафедрах менеджменту і логістики та маркетингу, підприємництва і торгівлі) та 17 кандидатських (по 5 — на кафедрах економіки промисловості, менеджменту і логістики, обліку і аудиту, 2 — на кафедрі маркетингу, підприємництва і торгівлі) дисертацій. За участю викладачів, докторантів, аспірантів, студентів академії, вітчизняних та зарубіжних науковців видано 16 колективних (6 — на кафедрі менеджменту і логістики, по 5 — на кафедрах обліку і аудиту та економіки промисловості, 1 — на кафедрі маркетингу, підприємництва і торгівлі) та 7 індивідуальних (6 — на кафедрі економіки промисловості, 1 — на кафедрі менеджменту і логістики) монографій. З 2012 року проведено 4 міжнародних науково-практичних конференцій, а також наукові конференція, симпозиум, семінар, 4 колоквиуми з міжнародною участю. За підсумками їх роботи видано 1 монографію та 10 збірників тез доповідей.

В нашому науковому симпозиумі взяли участь наукові співробітники, викладачі, докторанти, аспіранти, студенти, державні службовці чотирьох зарубіжних країн та десяти міст України, які представляють Державну установу «Інститут економіки та прогнозування» НАН

України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Інститут продовольчих ресурсів НААН, вищі навчальні заклади нашої країни, органи державної влади.

Наша діяльність в рамках тематичної спрямованості наукової школи є свідченням її користі для науки та чималого значення для вітчизняної практики господарювання.

Бажаю усім подальшої плідної роботи, творчості та натхнення.

З найкращими побажаннями
керівник наукової школи, завідувач
кафедри економіки промисловості ОНАХТ,
перший директор ННПЕтаМ,
доктор економічних наук, професор
Павлов Олександр Іванович

Тематичний напрям 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Н. М. Андрєєва

д-р екон. наук; головний науковий співробітник Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, м. Одеса, Україна

Д. В. Зіньковська

аспірантка кафедри маркетингу Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна

МАРКЕТИНГОВА ДІАГНОСТИКА ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИЙНЯТТЯ СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ

Сучасна економічна ситуація в Україні характеризується посиленням ролі процесів інтеграції, глобалізації, соціалізації, інформатизації та екологізації виробництва. Це призводить до того, що ключовим вектором розвитку вітчизняних підприємств стає зовнішньоекономічна діяльність. Від можливостей підприємств до участі у міжнародній економічній співпраці залежить динаміка розвитку економіки України в цілому. Цей принцип є актуальним для усіх галузей економіки, проте доцільним є виділення провідної, стратегічної галузі, зрушення у якій сприятимуть розвитку і суміжних сфер. Такою галуззю може бути агропромисловий комплекс економіки України. Продукція, що випускається підприємствами агропродовольчої сфери, користується попитом серед споживачів на міжнародному ринку. Зробити такий висновок можливо після аналізу показників структури експорту та імпорту. Частка експорту продукції агропромислового комплексу України за період з 2006 по 2015 роки зросла з 11,86 % до 38,19 %, тобто більше ніж у 3 рази. В той час як імпорт зріс за той самий період із 7 % до 9,3 % [1, с. 7].

Саме тому більшого значення набуває вивчення поняття експортного потенціалу підприємства, інструментарію його дослідження та оцінки, а також методів керування ним. На нашу думку, ефективними

Таблиця 3

Потенціал виробництва біогазу в ряді галузей харчової промисловості [8]

Вид діяльності	Потенціал виробництва CH_4 з усього обсягу відходів і побічної продукції, млн nm^3CH_4	Потенціал впровадження БГУ		
		од., БГУ	уст. елект. потужність	частка викор. потенціалу, %
Цукрові заводи	594,8	50	354,0	45,2
Пивоварні заводи	75,4	16	32,2	98,8
Спиртові заводи	95,6	50	39,5	95,6

й утилізації біогазу зможе задовольнити від половини й більше потреб в енергетичних ресурсах — біогазі, електро- та теплоенергії, залежно від виду діяльності. Це, в свою чергу, знизить витрати на енергетичні ресурси, утилізацію відходів, викиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище.

Література

1. Енергетичний баланс України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Про відходи : Закон України від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР зі змінами // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 36– 37. — Ст. 242.
3. Про альтернативні види палива [Електронний ресурс] : Закон України від 14.01.2000 р. № 1391-XIV. — Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T001391.html
4. Серьогін О. О. Відходи цукрового заводу як джерело енергії / О. О. Серьогін, О. В. Василенко, І. В. Федів // Цукор України. — 2012. — № 3 (75). — С. 29–33.
5. Характеристика впливу на довкілля харчової промисловості [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://manyava.ucoz.ua/publ/tekhnoekologija/tekhnoekologija/karakteristika_vplivu_na_dovkillja_kharchovoji_promislovosti/22-1-0-268
6. Гелетуха Г. Г. Перспективи виробництва та використання біогазу в Україні: Аналітична записка БАУ № 4 / Г. Г. Гелетуха, П. П. Кучерук, Ю. Б. Матвеев. — К.: Біоенергетична асоціація України, 2013. — 22 с.
7. «Астрата» використовуватиме біогаз для потреб соєпереробки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://astartakiev.com/ua/press-center/novosti-holdinga_1336654830/2015_novosti-holdinga_1336654830/astrata-vikoristovuvatime-biogaz-dlja-potreb-soepererobki-.htm

8. Матвеев Ю. Б. Биогазовые технологи как средство достижения энергетической независимости Украины [Електронний ресурс] / Ю. Б. Матвеев. — Режим доступу : <http://uabio.org/img/files/news/pdf/03-matveev-biogas.pdf>
9. В Украине внедрен современный способ энергосбережения [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://latifundist.com/novosti/26988-v-ukraine-vnedren-sovremennij-sposob-energoberezeniya>

О. І. Павлов

д-р екон. наук, професор; завідувач кафедри економіки промисловості Одеської національної академії харчових технологій, м. Одеса, Україна

**СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЙОГО АДАПТАЦІЇ
ДО МІНЛИВИХ УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Сучасне суспільство, принаймні його передова частина, перебуває у стані переходу від відтворювального до інноваційного типу розвитку. В інноваційному типі розвитку, на думку наукових співробітників Інституту економіки та прогнозування НАН України [1, с. 12], динамізм змін досягає такого рівня, за якого мінливість починає істотно переважати над стійкістю. Якісні зміни стають безперервними, а розвиток — не ступеневим, а процесуальним. Динамізм і глобалізація зумовлюють різношвидкісний розвиток взаємодіючих технологічних і соціально-економічних процесів і виникнення у зв'язку з цим явищ турбулентності. Тому подальший розвиток суспільства на інноваційних засадах залежатиме від його упорядкованості і цілеспрямованості. Такий розвиток забезпечується розробленням та впровадженням стратегій інноваційного розвитку підприємств. Ця проблема актуальна й для підприємств харчової промисловості України, інноваційний потенціал яких є недостатньо розвиненим, внаслідок чого вони значно відстають у технологічному розвитку від зарубіжних компаній.

Стратегія інноваційного розвитку має статус надстратегії, оскільки орієнтує суб'єктів господарювання на необхідність передбачення швидкоплинних й одночасно глобальних змін у мінливому економічному середовищі. В першу чергу ці зміни неоднозначно позначаються на функціонуванні підприємств харчової промисловості, які, з одного боку, значною мірою залежні від діяльності партнерів, що забез-

печують поставку сировини, та від погодно-кліматичних умов — з іншого. З огляду на це стратегію інноваційного розвитку підприємства доцільно позиціонувати як інструмент його адаптації до мінливих умов господарювання.

Стратегію інноваційного розвитку підприємства можна визначити як сукупність дій і методів управління інноваційною діяльністю, що забезпечують його конкурентні переваги на інноваційній основі.

Деякі науковці ототожнюють поняття «стратегія інноваційного розвитку» з поняттям «інноваційна стратегія». Однак, на нашу думку, ці поняття є різними. Інноваційна стратегія стосується застосування інноваційних методів у ході реалізації стратегії. А стратегія інноваційного розвитку є ефективним засобом управління розвитком підприємства і охоплює усі його елементи.

В економічній літературі використовуються різні підходи до визначення стратегії інноваційного розвитку за тими чи іншими її ключовими рисами.

1. Стратегія інноваційного розвитку як механізм розподілу ресурсів для досягнення цілей інноваційного розвитку.

2. Стратегія інноваційного розвитку як комплексний план дій у сфері інноваційної діяльності.

3. Стратегія інноваційного розвитку як засіб досягнення цілей, що відрізняється своєю новизною.

4. Стратегія інноваційного розвитку як комплекс заходів для підвищення конкурентоспроможності підприємства.

5. Стратегія інноваційного розвитку як цілеспрямована діяльність з визначення перспективних напрямів розвитку.

6. Стратегія інноваційного розвитку як система дій, спрямована на досягнення довгострокових цілей інноваційним шляхом з урахуванням впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

7. Стратегія інноваційного розвитку як стратегія, спрямована на пошук істотних змін підприємства та управління ними.

Формування стратегії інноваційного розвитку пов'язується фахівцями з тими чи іншими елементами стратегічного управління, серед яких основними є:

– вхід, вихід та додана вартість;

– «колесо конкурентної стратегії», що містить ключові елементи стратегії;

– план, прийом, патерн дій, позиція та перспектива;

– планові конкурентні ініціативи, реакція на зміни зовнішнього середовища, диверсифікація доходної бази і освоєння нових напрямів бізнесу, зміцнення ресурсної бази і конкурентних можливостей, реалізація нових можливостей, захист від загроз тощо;

– лідерство і менеджмент, стратегічний напрям, інноваційний процес, організація і персонал, оцінка результатів, корпоративна культура;

– вчасний початок інвестування в новий бізнес, відповідальність вищого керівництва, залучення команди кваліфікованих експертів, необхідність навчання персоналу;

– фінансова складова, клієнтська складова, внутрішня складова, складова навчання та розвитку.

М. Портер [2], розглядаючи формування стратегії, використовує термін «колесо конкурентної стратегії». Воно відображає ключові елементи стратегії компанії. Віссю колеса є цілі, тобто загальне визначення намірів і конкретних економічних і неекономічних завдань. Спиці колеса — ключові напрями ділової політики підприємства, за допомогою яких досягаються стратегічні цілі. Серед них: цільові ринки, маркетинг, продаж, оптові канали збуту, робоча сила, виробництво, фінанси і контроль, НДДКР, закупівельна діяльність і поставання, виробнича спеціалізація.

Організація стратегії планується і здійснюється одночасно або послідовно на декількох рівнях. А. Томпсон та А. Стрікланд [3] для диверсифікованих організацій виділяють чотири рівні: корпоративний (базовий), функціональний, бізнес-стратегію та операційну стратегію, для однопрофільних компаній — функціональний, бізнес-стратегії та операційної стратегії.

Базова (корпоративна) стратегія — довгострокова модель діяльності усієї підприємницької структури; яка виступає еталоном системних управлінських дій, спрямованих на досягнення визначених вищим керівництвом цілей способами, що ґрунтуються на певних принципах та підходах щодо прийняття управлінських рішень.

Функціональні стратегії (до яких входять маркетингова, виробнича, фінансова, кадрова та інноваційна) мають забезпечити виконання завдань, сформульованих на корпоративному рівні, з максимальною ефективністю. Головна їх відмінність від стратегії вищого рівня — це спрямованість на внутрішнє середовище підприємства.

Бізнес-стратегії — це стратегії за напрямами діяльності підприємницької структури. Вони визначають способи досягнення та утри-

мання конкурентних переваг у конкретній стратегічній зоні господарювання.

Інноваційну стратегію розвитку підприємства зазвичай відносять до категорії функціональних стратегій, тобто до третього рівня системи, а її формування відбувається на основі вже сформульованої базової стратегії. Розробка функціональних стратегій відбувається хоча і під прямим контролем керівництва, але на більш низьких рівнях управління, що свідчить про недооцінку її ролі в ефективному функціонуванні та розвитку підприємства.

Отже, інноваційну стратегію необхідно розробляти на найвищому рівні через її першочергове значення для підприємства на сучасному етапі розвитку ринкових відносин, оскільки вона пронизує функціональні напрями діяльності підприємства, тим самим піднімаючись до статусу надстратегії підприємства. Вона має орієнтуватися на передбачення глобальних змін в економічній ситуації на підприємстві та навколо нього, а також стосуватися прийняття рішень, спрямованих на зміцнення ринкових позицій і стабільний розвиток підприємства за рахунок інновацій. Згідно з цією парадигмою стратегія інновацій у загальному вигляді — логічна система орієнтації підприємства на пропонування інновацій (а на більш глибинному рівні — на інвестиції в інновації) за різними факторами (як типовими, так і нехарактерними), які є предметами конкуренції в певній сфері бізнесу. Для диверсифікованих підприємств застосовуються наступні інноваційні стратегії [4, с. 48]:

- корпоративні стратегії (для підприємства в цілому);
- інноваційні стратегії бізнес-одиниць (як складові корпоративних стратегій);
- інноваційні стратегії окремих бізнес-процесів щодо забезпечення певних видів бізнесу підприємства;
- конкретні господарські операції інноваційного змісту на рівні окремих підрозділів.

У цій системі інноваційна стратегія бізнес-одиниці — це фактично складова бізнес-стратегії, точніше аспект конкурентної стратегії певної бізнес-одиниці підприємства, яка визначає, яким чином кожний бізнес диверсифікованого підприємства може досягти конкурентної переваги на відповідному ринку за рахунок інновацій.

В літературних джерелах розрізняються наступні види інноваційних стратегій підприємства:

- традиційна (виняткове підвищення якості продукції чи послуг);

- імітаційна (залучення інноваційних технологій за рахунок купівлі ліцензій);

- залежна (дрібні підприємства є підрядниками великих підприємств щодо виробництва нового продукту, послуги або виробничого методу);

- опортуністська (пошук підприємством такого виду продукції чи послуги, який не потребує особливих витрат на дослідження і впровадження, але дає змогу упродовж певного періоду одноосібно працювати на ринку);

- оборонна (підвищення технічного рівня діяльності, впровадження досліджень і розробок не для лідируючого місця в певній галузі, а для утримання стабільної позиції серед інших підприємств у техніко-технологічному розвитку);

- наступальна (тріумф на ринку вимагає наявності висококваліфікованого персоналу, проведення масштабної внутрішньоорганізаційної роботи).

Вибір стратегії залежить від різноманітних виробничих, технічних, ринкових, соціальних, культурних та інших факторів.

Стратегії інноваційного розвитку також диференціюються за певними напрямками, зокрема, щодо цільового ринку, позиції товару, асортименту товару, ціноутворення, реклами, просування товару, стимулювання збуту, маркетингових досліджень.

При розробленні стратегій інноваційного розвитку підприємства слід враховувати неоднаковість інтересів тих чи інших суб'єктів середовища як активно, опосередковано, пасивно зацікавлених у формуванні та нарощуванні його інноваційного потенціалу, так й незацікавлених в цьому, а саме — конкурентів.

Застосування стратегічного інноваційного менеджменту в умовах сучасного мінливого світу є важливою передумовою та дієвим інструментом адаптації підприємства до внутрішніх та зовнішніх умов його функціонування, підвищення конкурентоздатності на глобальному ринку.

Література

1. Інноваційна Україна 2020 : націон. доповідь / За заг. ред. В. М. Гейця та ін. — К.: Ін-т екон. та прогноз. НАН України. — 2015. — 336 с.
2. Портер М. Конкуренція : [пер. з англ.] / М. Портер. — М.: Издат. дом «Вільямс», 2005. — 608 с.

3. Томпсон А. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа / А. Томпсон, А. Стрікланд. — [12-е изд.; пер. с англ.]. — М. : Издат. дом «Вильямс», 2006. — 928 с.
4. Ковтун О. І. Інноваційні стратегії підприємств: теоретико-методологічні засади / О. І. Ковтун // Економіка України. — 2013. — № 4 (617). — С. 44–56.

І. І. Савенко

*д-р екон. наук, професор; завідувач кафедри менеджменту і логістики
Одеської національної академії харчових технологій, м. Одеса, Україна*

**БІОПАЛИВО ЯК ДЖЕРЕЛО ЗНИЖЕННЯ
ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ**

Україна є енергодефіцитною країною, яка покриває свої потреби в енергоспоживанні приблизно на 53 %. Вона імпортує 75 % необхідного обсягу природного газу й 85 % сирової нафти і нафтопродуктів. Така структура породжує залежність її економіки від країн експортерів нафти і газу і є загрозою для її енергетичної і національної безпеки. З цієї позиції пріоритетами в стратегічному розвитку країни повинні стати енергозбереження та екологічна безпека [1].

Незважаючи на те що країна є енергодефіцитною, ефективність використання енергоресурсів в Україні є занадто низькою. Розрахунки показують, що із 18,6 млрд куб. м газу, поставлених для потреб ЖКГ України, тільки 7,2 млрд куб. м газу голубого палива використано за призначенням. Різниця, яка складає 11,4 млрд куб. м газу, оплачена громадянами, «втрачається» із-за неефективності централізованих систем опалення, низької енергоефективності житлових та промислових будівель та споруд (табл. 1). Приблизно в три рази більше енергоресурсів, аніж сусідня Польща, втрачають українці на опалення [2]. Часткове вирішення проблеми з енергозабезпечення можливе за рахунок використання біопалива у вигляді пелет та брикетів із відходів деревини, лушпиння соняшникового насіння, соєвої оболонки, стебел та суцвіття соняшнику, соломи зернових культур, торфу тощо.

Пелети (паливні гранули) — це поновлюване, екологічно чисте біопаливо, енергія якого в результаті спалювання перетворюється в енергію тепла. Сировиною для виробництва пелет служать в основному відходи деревообробки та сільського господарства, які раніше потрапляли на смітник.

Таблиця 1

Використання природного газу в Україні 2015–2016 роки, млрд куб. м

Категорія споживача	2015	2016	+/-, %
Населення	11,3	11,9	+5
ТКЕ для населення	5,9	5,7	-3
Релігійні організації (прямі + ТКЕ)	0,017	0,019	+12
Разом за регульованими сегментами	17,2	17,6	+2
Бюджетні установи	0,5	0,5	0
ТКЕ для бюджетних установ та промисловості	1,2	1,6	+33
Промисловість	11,2	9,9	-12
Технологічні витрати (на видобування, транспортування, розподіл газу)	3,3	3,6	+9
Разом за нерегульованими сегментами	16,2	15,6	-4
Несанкціонований відбір в зоні АТО, неоформлені обсяги, розбаланс	0,4	0,01	
Разом	33,8	33,2	-2

У 2013 році на частку нових введених в експлуатацію енергетичних об'єктів в Європі і США припадало понад 50 % поновлюваних джерел енергії. На сьогоднішній день кількість людей, зайнятих у сфері альтернативної енергетики в світовому масштабі становить 3,5 млн осіб, і їх кількість з кожним роком зростає. Світові інвестиції в сектор поновлюваних джерел енергії склали близько \$170 млрд. За прогнозами аналітиків, споживання деревних гранул в світі за період 2014–2020 роки зросте більш ніж в 1,7 рази, з 27 млн тонн до 47,3 млн тонн в рік. В європейських країнах передбачається стабільне зростання споживання пелет в середньому на 7 % щорічно, а обсяги споживання зростуть з 16,2 млн тонн в 2014 році до 23,8 млн тонн в 2020 році (табл. 2)

Таблиця 2

Прогноз світового споживання пелет в 2014–2020 роках

Показник	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Прогноз споживання пелет в світі, млн т	27,0	29,2	33,0	36,0	39,0	42,0	47,3
Прогноз споживання пелет в Європі, млн т	16,2	16,4	18,8	20,1	21,4	22,7	23,8
Темп зростання світового споживання, % г/г	12,5	8,1	13,0	9,1	8,3	7,7	12,6
Темп зростання споживання в Європі, % г/г	4,0	5,8	14,6	6,9	6,5	6,1	4,8

Наукове видання

**АДАПТИВНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ
МІНЛИВОГО СВІТУ**

*Матеріали
наукового симпозиуму
з міжнародною участю
19 травня 2017 року*

Відповідальність за інформацію,
викладену в публікаціях, несуть автори

Українською та російською мовами

Завідувачка редакції *Т. М. Забанова*
Редактор *Н. Я. Рихтік*
Технічний редактор *М. М. Бушин*
Дизайнер обкладинки *В. І. Костецький*
Коректор *І. В. Шепельська*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 13,49.
Тираж 300 прим. Зам. № 188 (42).

Видавництво і друкарня «Астропринт»
65091, м. Одеса, вул. Разумовська, 21
Тел.: (0482) 37-07-95, 37-14-25, 33-07-17, (048) 7-855-855
e-mail: astro_print@ukr.net; www.astroprint.ua; www.stranichka.in.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1373 від 28.05.2003 р.